Strategisk næringsplan for Ål kommune

2025-2028

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR ÅL 2025-2028

Kva er Strategisk næringsplan for Ål kommune?

- Strategisk næringsplan (SNP) skal vere eit styringsverktøy for ein heilskapleg næringspolitikk.
- Planen skal vere retningsgjevande for prioriteringane kommunen og næringsstyret gjer i planperioden.
- Planen skal vera eit insentiv for berekraftig utvikling, nyskaping og bruk av ny teknologi.
- Strategisk næringsplan omfattar også jord- og skogbruk.
- Ål kommune legg FNs berekraftsmål til grunn ved utvikling av ny strategisk næringsplan**.** Planen vil bli rullert kvart fjerde år.

Overordna mål:

- Sikre og trygge eksisterande arbeidsplassar i Ål kommune.
- Bidra til å skape fleire arbeidsplassar i Ål og Hallingdal.
- Bidra til å rekruttere relevant kompetanse til arbeidsplassar i Ål og Hallingdal.

Ål kommune som næringsutviklar

Kommunen ynskjer å stimulere prosjekt og tiltak som har forankring i eit utviklingsorientert og berekraftig næringsliv, og fremje samarbeid mellom offentlege og private aktørar.

Ål vil ***legge til rette*** for næringsutvikling. Dette vert gjort gjennom rådgjeving, planarbeid, politisk arbeid, god sakshandsaming og gjennom kommunale innkjøp og investeringar.

Ål vil vere ein ***samarbeidspart*** og ta initiativ til møteplassar mellom fleire aktørar både innan offentleg og privat verksemd. Me vil tilby rådgjeving og rettleiing for næringsaktørar.

Ål vil vere ein ***støttespelar*** for næringsaktørar, mellom anna ved å

- Jobbe aktivt med bu- og blilyst
- tilby økonomiske støtteordningar
- syne til eksisterande kanalar for rekruttering
- gje råd og gje innblikk i det offentlege apparatet t.d. offentlege innkjøp

For å nå måla legg me vekt på:

Profil, omdømme og lokalproduksjon

Ål kommune har fleire merkenamn, arrangement og bedrifter som er med på å gi kommunen ein positiv identitet. Ål kommune vil stimulere til at gode historier knytt til denne identiteten vert brukte til å styrke næringslivet.

Ål kommune har eit mangfald i arbeidsplassar mellom anna innan bygg og anlegg, industri, landbruk, reiseliv, handel, helse, kultur og kreative næringar.

Ål kommune samarbeider med destinasjonsselskapet, næringsliv og frivilligheita om å re-sertifisere Ål som eit berekraftig reisemål og forpliktar oss til å tenkje berekraft i utviklinga av lokalsamfunnet.[1]

Stølsdrift har fått plass på Unesco si verdsarvliste over immateriell kulturarv. Utmarksbeiting ligg til grunn for matproduksjonen i Ål. Denne kulturarven er levande her i Ål, og Ål kommune vil stimulere til at den blir vidareført for framtida.

Kommunen har mange handverkarar innan ulike fagfelt, og det er stadig nye gründerar som satsar. Våre mange kontorfellesskap legg til rette for tilflytting, samskaping, trivsel og nyskaping.

Ål kommune vil stimulere til og delta i initiativ som styrkar Sundre som ein levande møteplass for innbyggarar og besøkande. Ål kommune vil legge til rette for handels- og næringsutvikling og kultur- og arrangementsopplevingar. Særleg viktig er det å støtte initiativ og profilering av lokale produkt og tenester.

Eit levande sentrum med inkluderande og trygge grøntområde, sosiale soner og god tilrettelegging for syklande og gåande er viktig for å styrke attraktiviteten til Ål som bu- og næringskommune. Styrking av Sundre som eit levande sentrum heile året og heile døgnet vil legge til rette for auka handel og besøk.

ARTIKLAR FRÅ OPP OG FRAM

[1] Ei berekraftig utvikling tilfredsstiller dagens behov utan å øydelegge for framtidige generasjonar sine moglegheiter. Ei berekraftig forvaltning må baserast på ein balanse mellom sosial og økonomisk utvikling, natur og kulturmiljø.

Arbeidsplassar

Eit absolutt mål for Ål kommune er at alt næringsutviklingsarbeid skal trygge eksisterande- og/eller skape nye arbeidsplassar. Ål kommune vil at det skal vere tilgang på den kompetansen bedriftene i kommunen/Hallingdal til ei kvar tid har behov for.

Ein god måte å oppnå dette på, er å satse på lærlingar. Kommunen vil stimulere bedriftene til å tilby lærlingplassar. Ål kommune tek og sjølv ansvar som lærlingbedrift. Ål kommune skal stimulere skulane til å bruke Ungt Entreprenørskap som ein læringsarena for mellom anna å styrke kontakten mellom skule og lokalt næringsliv. Slike satsingsområde svarar ut ynskja til Ungdommens distriktspanel[2021]: *«Vi får tilgang til jobbfellesskap, arbeidserfaring og varierte arbeidsplassar».*

Demografiutvalet viser at tilrettelegging for eit meir allsidig og breiare arbeidsliv er ein viktig nøkkel til folketalsauke i distrikt som våre. Mange av innflyttarane til Hallingdal kjem frå andre land. Difor vil næringsplanen i Ål og legge vekt på tiltak som styrkar integrering og som inkluderer nye ålingar frå inn- og utland.

I arbeidet med sertifisering som berekraftig reisemål er Ål kommune ein viktig aktør der eit av tiltaka er å skapa fleire heilårs arbeidsplassar.

Ål kommune vil oppmuntre næringsaktørar til å ta i bruk ny teknologi, til effektivisering og nyskaping, der det er naturleg.

Rekruttering

Ål kommune ynskjer at utflytta hallingar skal oppleva at Hallingdal er ein aktuell plass å etablere seg. Me ynskjer difor å danne eit tettare samarbeid med både ungdomsskulen og vidaregåande skular slik at avgangselevar veit om tilboda som finst i både privat og offentleg sektor i Hallingdal.

Det er dessutan viktig å legge til rette for livsstilsval, som opnar for meir hyttekontor, kontorfellesskap, sommarjobb for ungdom og arbeidsplassar for yngre menneske.

Ål vil ta ei aktiv rolle i å jobbe for fleire desentraliserte utdanningstilbod i Hallingdal, både på fagskule-, høgskule- og universitetsnivå.

Ein statisk og einsidig bustadmarknad er ein flaskehals og brems i tilflyttings- og rekrutteringsarbeid. Utvikling av meir varierte bustader, fleire utleigebustader, forsøk med prøvebustader og etablering av attraktive bustad- og næringstomter er difor viktige grep framover, for å auke attraktiviteten til kommunen.

GRAFISK FRAMSTILLING AV NÆRINGSLIVET PÅ ÅL (www.regionalanalyse.no)

«Figuren viser lokaliseringskvotientene til de ulike bransjene i næringslivet i Ål i 2023. Bransjer med lokaliseringskvotient over 1 er bransjer som Ål har relativt mye av. Vi kan også se hvilken lokaliseringskvotient bransjen hadde i «valgt år» i de grå søylene. På den måten kan vi se hvilke bransjer som har økt eller redusert sin andel i løpet av de siste årene.»

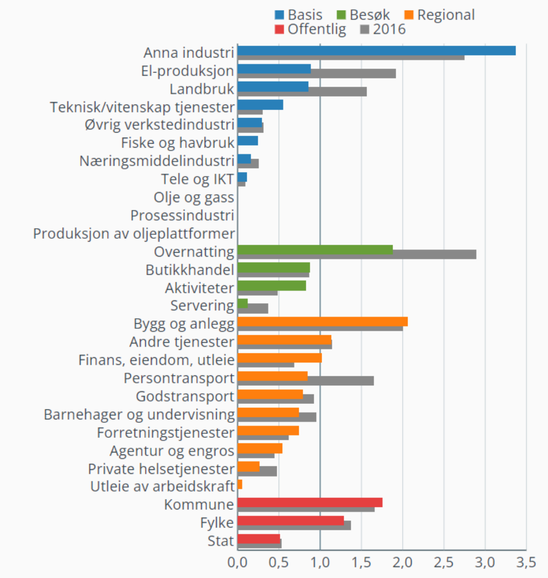

Figur 4.2.4 Lokaliseringskvotienter for ulike bransjer i Ål i fjerde kvartal 2023 sammenliknet med valgt år.

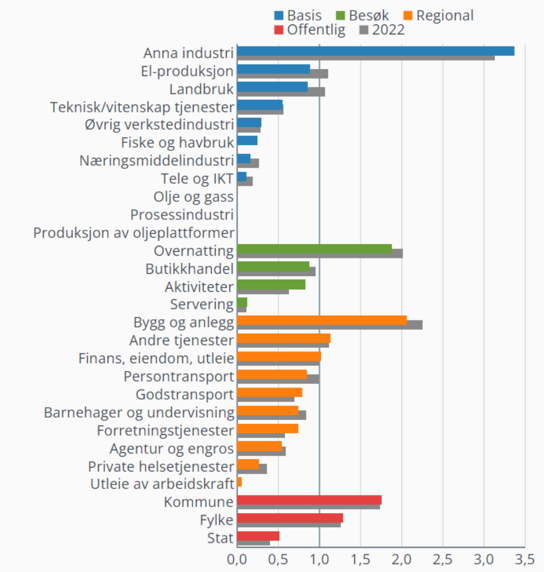

Figur 4.2.4 Lokaliseringskvotienter for ulike bransjer i Ål i fjerde kvartal 2023 sammenliknet med valgt år.

Næringssamarbeid lokalt og regionalt

- Ål kommune skal jobbe for å gjennomføre felles mål i Regional plan- og Klimaplan for Hallingdal. Det vil si:
  - *«Hallingdal har etablert eit tettare og meir formalisert samarbeid rundt det regionale næringsarbeidet*
  - *Regionen har auke i talet på arbeidsplassar og nyetableringar og større variasjon i bransjar*
  - *Auka innkjøp av lokale varer og tenester, som følgje av betre og meir tilpassa avtaler og betra innkjøpskompetanse.»*
  - *«Vi har økonomisk vekst med mindre påvirkning på miljøet og lavere utslipp av klimagasser*
  - *Hallingdal driv jordbruk med lågare utslepp av klimagassar og som styrker og vidareutviklar matproduksjonen og kulturlandskapet*
  - *har auka verdiskaping ved å vere pådrivarar for å utvikle grøne næringar og nye grøne klyngjer og hubar, basert på regionale fortrinn»*
- Hallingdal ein av dei største reiselivsregionane i landet. Alle kommunane er sertifiserte som «Berekraftig reisemål» og skal jobbe for å vidareføre sertifiseringa.
- Ål kommune skal jobbe overfor sentrale styresmakter for å sikre best mogelege vilkår for næringslivet.
- Ål kommune vil og vera ein lokal nettverksbyggjar som kan kople aktørar innan både private og offentlege verksemder med kvarandre.

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR ÅL 2025-2028

Ål kommune som næringsutviklar – del 2

- Lokalt næringsliv og regionale, fylkeskommunale og statlege planverk legg føringar og er premissleverandørar for Strategisk næringsplan (SNP) i Ål kommune.
- Kommunen vil gje næringsdrivande rettleiing og rask avklaring om naudsynte godkjenningar når dei vil utvikle og/eller starte ny verksemd.
- Ål kommune sin innkjøpsstrategi skal, innanfor rammene som regelverket gir, leggje til rette for at lokalt næringsliv kan delta. Ål kommune vil rettleie lokalt næringsliv i innkjøpsprosessar.
- Ål kommunestyre vedtek årleg kor stor del av kraftinntektene som skal nyttast til næringsutvikling. Kommunestyret godkjenner i samband med rullering av Strategisk næringsplan og retningsliner for næringstilskot.
- Ål kommune skal ha eit utval som handsamar tilskot til næringsutvikling, både frå næringsfond og andre fond. Næringsstyret er i perioden 2025-2028 sett saman av tre representantar frå næringslivet i Ål og to politisk valde representantar.

Viktige samarbeidspartar i næringsutviklingsarbeid for Ål kommune:

- Næringslivet i Ål
- Lag og organisasjonar i Ål (arrangementsforum)
- Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget
- Ål Utvikling AS
- Ål og Gol vidaregåande skular
- Lærlingbedrifter
- Næringsforum Hallingdal
- Hallingdal Etablerersenter
- Hallingdal Næringshage
- Regionrådet for Hallingdal
- Buskerud fylkeskommune
- Innovasjon Norge
- Universitetet i Søraust-Norge, USN
- Utdanningssenteret Geilo, USG
- Fagskolen i Viken
- Landbruks- og miljøavdelinga hjå Statsforvaltaren

Næringsstyret (2025-2028) har hatt ansvar for arbeidet med rullering av Strategisk næringsplan:

Desse har delteke i arbeidet:
Solveig Vestenfor (Ap), ordførar og leiar
Ivar Brevik (Sp), kommunestyremedlem
Kirsten Helling, representant frå næringslivet
Morten Gjeldokk, representant frå næringslivet
Ole Kristian Bøen, representant frå næringslivet
Karsten Dideriksen, rådmann
Staffan Landsmann-Wiwe, næringsutviklar

Det har vore gjennomført tre innspelsmøte (Gullhagen, Kleivi og TID Kafé) i tillegg til involvering på fleire frukostmøte med næringslivet. Planen har og vore ute på offentleg høyring. Næringsstyret takkar alle partar som har medverka og kome med innspel undervegs i arbeidet.

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR ÅL 2025-2028

Kommuneplan for Ål

Strategisk næringsplan byggjer på kommuneplanen for perioden 2015-2027. Pkt. 4.6 i kommuneplanen omhandlar næringsutvikling:

> ***«Overordna mål for næringsutviklinga er å utvikle Ål sine fortrinn, styrke eksisterande næringsliv og bidra til at det vert skapt nye arbeidsplassar.***
>
> *Ål vil:*

1. *Stimulere til eit næringsliv som gjev auka verdiskaping, nyskaping og produktivitet.*
2. *Næringslivet skal produsere og vidareforedle varer og tenester av høg kvalitet.*
3. *Yte offentlege tenester som næringslivet er nøgd med: rask sakshandsaming, god rådgjeving og informasjon, realistiske krav og forventningar m.m.*
4. *Stimulere til gründerskap og vidareutvikling av eksisterande bedrifter ved bruk av næringstilskot.*
5. *Leggje til rette for å styrke utviklingsevna hjå næringsliv, politikarar og administrasjon.*
6. *Stimulere til at næringslivet kan tileigne seg naudsynt og relevant kompetanse.*
7. *Ta initiativ til og støtte samarbeid og nettverksbygging mellom næringslivet og det offentlege.*
8. *Legge til rette for at det til ei kvar tid er ledig og tilrettelagt næringsareal.*
9. *Stimulere til auka bruk av lokalt næringsliv både frå innbyggarane, hyttefolk og andre tilreisande.*
10. *Vera med å vidareutvikle Ål som arrangementskommune.*
11. *Støtte og vidareutvikle regionale fellestiltak.»*